

การสัมมนาวิชาการประจำปี 2542 เรื่อง

เศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มที่ 5

แนวปฏิบัติทางด้าน การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการ

18-19 ธันวาคม 2542

ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน

การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โดย

นายสันติ บางอ้อ

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

และ

คณะ

ร่วมจัดโดย

มูลนิธิชัยพัฒนา

สภาวิจัยแห่งชาติ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
สถานภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	2
ลักษณะโครงสร้างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	2
ความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย	2
ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ	3
ลักษณะเฉพาะและข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย	5
บทบาทของรัฐในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	8
เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ : ผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	13
เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโลก	13
ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโลกต่อความสามารถในการแข่งขันและการปรับตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	14
การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	17
การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม : ความเสี่ยงบนแนวทางทุนนิยมแบบเสรี	17
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	19
แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	21
สรุปและข้อสังเกต	28

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	การจัดแบ่งกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมตามนิยาม ของหน่วยงานราชการ	29
ตารางที่ 2	การจัดแบ่งกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมตามนิยาม ILO โดยจำแนกตามภาคการผลิตและภาคการค้าและบริการ	29

Development of Thai Small and Medium Scale Enterprises According to the Philosophy of the "Sufficiency Economy"

Santi Bangor et al.

EXECUTIVE SUMMARY

Small and Medium Enterprises (SMEs) have played a significant role to Thailand 's economic development in several sectors, both directly and indirectly. They have contributed to value increase in the gross national products, job creation and employment, foreign currency from export and import substitution, linkages of several productions, and enhance experience to new entrepreneurs and also encourage them to spend money saving for business investment. Even though Thailand had encountered economic crisis, most to them were able to continue their business with less impact than large enterprises.

However, the current situation of economic changes and world trade conditions has affected competition particularly enterprises which have problems of inefficient production, leading to high capital investment and low standard quality. So, any enterprises that need to sustain and further develop and also compete steadily, must adjust themselves in order to improve their efficient shock proof system such as elaborated management and administration in business operation and production inputs, marketing access potential, systematic financial administration and advanced shock proof data system, etc.

Another important concept to develop small and medium enterprises having role in Thailand's economic stability is to apply them to the philosophy of the Sufficiency Economy, which emphasizes on balancing, moderation, frugality and linkages in order to strengthen the economic, social, environmental and managerial development. Such enterprises use local raw materials and simple local technology and aim at local marketing. These groups tend to have an opportunity to apply their business to the philosophy of the Sufficiency Economy easily due to their productions and marketing characteristics are favorable to adjust themselves in accordance with philosophy's principles.

Thailand's Small and Medium Enterprises can adopt the philosophy of the Sufficiency Economy by integrating these principles with managerial process in production, processing and marketing in order to make them more beneficial to society. These can be done by improving production efficiency, gradually enhancing competitive capability and strengthening community and country's economic development steadily and sustainably. The government, private sector and entrepreneurs have very important role to approach such development process, particularly, to create shock proof system for enterprises protection.

สรุปสำหรับผู้บริหาร

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในหลายด้าน ทั้งที่เป็นผลประโยชน์โดยตรงและโดยอ้อม ได้แก่ การสร้างมูลค่าในผลิตภัณฑ์ประชาชาติ การสร้างงานและจ้างงาน การสร้างเงินตราต่างประเทศจากการส่งออกและทดแทนการนำเข้า การก่อให้เกิดการเชื่อมโยงการผลิตและเสริมสร้างประสบการณ์แก่ผู้ประกอบการรายใหม่ ตลอดจนการส่งเสริมการใช้เงินออมเพื่อการผลิต แม้ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ยังมีสถานภาพในการดำเนินธุรกิจอยู่ได้โดยได้รับผลกระทบโดยเปรียบเทียบน้อยกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเงื่อนไขการค้าโลกในปัจจุบัน ได้ส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยต้องประสบกับปัญหาการแข่งขันที่รุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจที่มีจุดอ่อนในด้านประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งทำให้มีต้นทุนการผลิตสูงและสินค้าไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน ดังนั้น ธุรกิจที่จะดำรงอยู่และพัฒนาต่อไปได้ รวมทั้งสามารถยืนหยัดแข่งขันได้อย่างมั่นคง จึงต้องมีการปรับตัวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบภูมิคุ้มกันของธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการธุรกิจอย่างรอบคอบ การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด การสร้างความสามารถในการเข้าถึงตลาดได้อย่างกว้างขวาง การบริหารด้านการเงินอย่างเป็นระบบ และการมีระบบข้อมูลเตือนภัยล่วงหน้า เป็นต้น

แนวคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทในการรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ คือการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่เน้นหลักการของความสมดุล ความเป็นกลาง ความพอประมาณ และการเชื่อมโยงให้เกิดความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ โดยธุรกิจในกลุ่มที่มีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น มุ่งขยายตลาดในท้องถิ่นเป็นหลัก และใช้เทคโนโลยีในท้องถิ่นอย่างง่าย จะเป็นกลุ่มที่น่าจะมีโอกาสในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ง่ายที่สุด เนื่องจากมีลักษณะในด้านการผลิตและการตลาดที่เอื้ออำนวยต่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับหลักการของปรัชญา

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย สามารถจะประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยผสมผสานหลักการของปรัชญาดังกล่าวเข้ากับกระบวนการบริหารจัดการ ทั้งในด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด เพื่อให้ธุรกิจสามารถเลี้ยงตัวเองอยู่ได้และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม โดยสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างค่อยเป็นค่อยไป และสามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและเศรษฐกิจภายในประเทศได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน และตัวผู้ประกอบการเอง จะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบภูมิคุ้มกันความไม่ยั่งยืนของธุรกิจ

การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีบทบาทและความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทย ทั้งในด้านการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างรายได้ การจ้างงาน จากที่มีการกระจายการลงทุนไปสู่ภูมิภาค ตลอดจนเป็นธุรกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่มและสนับสนุนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ หลังจากเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา องค์กรในสังคมทั้งภาครัฐบาลและเอกชนเริ่มเห็นว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ จึงได้มีการพิจารณาแนวทางการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในขณะเดียวกัน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยในการดำรงชีวิต ได้เป็นที่ยอมรับและมีการนำไปปฏิบัติอย่างกว้างขวาง ในหลายเรื่อง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งทุกฝ่ายพิจารณาแล้วเห็นตรงกันว่าน่าจะสามารถนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างระบบคุ้มกันความไม่ยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้

เอกสารฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อใช้ประกอบการเสนอความคิดเห็นในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย โดยมีสาระสำคัญ 2 ประการ คือ

(1) เสนอภาพรวมสถานการณ์ของการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในช่วงที่ผ่านมา และโดยที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความหลากหลายในประเภทของธุรกิจ ในเอกสารนี้จึงใช้กรณีของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ในการเสนอภาพการพัฒนา ตลอดจนบทบาทของรัฐในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในช่วงที่ผ่านมา

(2) เสนอแนวคิดและการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย สำหรับอนาคต

2. สถานภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs)

2.1 ลักษณะโครงสร้างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิสาหกิจที่อยู่ทั้งในภาคการผลิตอุตสาหกรรมเหมืองแร่ แปรรูปการเกษตร กิจการค้าส่งและค้าปลีก และการบริการ เช่น การโรงแรม การท่องเที่ยว การขนส่ง การบริการเสริมสวย เป็นต้น โดยโครงสร้างสำคัญของธุรกิจ SMEs คืออุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMIs (Small and Medium Industries) ซึ่งหมายถึงกิจการที่มีกระบวนการในการผลิตผลิตภัณฑ์เป็นหลักและธุรกิจประเภทบริการต่าง ๆ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการผลิตภาคอุตสาหกรรม แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มตามลักษณะการผลิต โดยกลุ่มแรก คือ อุตสาหกรรมสนับสนุนหรือ Subcontracting Industries ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าขั้นกลาง (Intermediate Goods) และส่งผลผลิตให้แก่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เพื่อไปประกอบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่ม อุตสาหกรรมที่ไม่ได้เชื่อมโยงสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ แต่จะทำการผลิตสินค้าสำเร็จรูปของตนเอง เช่น อุตสาหกรรมอาหารและแปรรูป เฟอร์นิเจอร์และแปรรูปไม้ เจียรไนพลอย อัญมณีและเครื่องประดับ งานโลหะ (เช่น เซรามิกส์ อีฐมอญ อีฐบล็อก) และกลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งการแบ่งกลุ่มในลักษณะนี้ทำให้สามารถเห็นภาพของวิสาหกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่ผ่านมาได้ชัดเจน

2.2 ความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยโดยทั่วไปจะใช้หลักเกณฑ์การแบ่งชั้นจากมูลค่าทรัพย์สินถาวร และจำนวนการจ้างงาน กล่าวคือ กระทรวงอุตสาหกรรม ได้กำหนดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยใช้มูลค่าทรัพย์สินถาวรเพียงอย่างเดียวเป็นเกณฑ์ แต่จะแบ่งธุรกิจออกเป็น 4 ประเภทกิจการ คือ กิจการผลิตสินค้า กิจการให้บริการ กิจการค้าส่งและกิจการค้าปลีก โดยกำหนดให้กิจการขนาดกลางจะครอบคลุมกิจการที่มีมูลค่าทรัพย์สินถาวรตั้งแต่ไม่เกิน 60 ล้านบาท จนถึงไม่เกิน 200 ล้านบาท และกิจการขนาดย่อมครอบคลุมธุรกิจที่มีมูลค่าทรัพย์สินถาวร ตั้งแต่ไม่เกิน 30 ล้านบาท จนถึงไม่เกิน 50 ล้านบาท (ตารางที่ 1)

ในขณะเดียวกันจากรายงานการศึกษา ILO/UNDP ได้ให้คำนิยามที่แตกต่างจากกระทรวงอุตสาหกรรมโดยแบ่งกลุ่มเป็น 4 ประเภท คือ ธุรกิจขนาดใหญ่ ธุรกิจขนาดกลาง ธุรกิจขนาดย่อม และธุรกิจ

ขนาดย่อย (Micro Enterprises) โดยใช้เกณฑ์เงินลงทุนและการจ้างงาน (ตารางที่ 2) สำหรับเอกสารนี้จะไม่เน้นความสำคัญในเรื่องของการกำหนดค่านิยามที่มีการจัดแบ่งตามขนาดของกิจการแต่จะให้ความสำคัญกับความสามารถที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมได้

2.3 ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในหลายด้าน ทั้งที่เป็นผลประโยชน์โดยรวมและโดยอ้อม ดังนี้

2.3.1 ความสำคัญต่อการสร้างมูลค่าในผลิตภัณฑ์ประชาชาติ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เข้ามามีบทบาทโดยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจไทยเพิ่มขึ้นทั้งในด้านการผลิต การกระจายสินค้า และกิจกรรมให้บริการมาเป็นลำดับ กล่าวคือในปัจจุบันจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมของไทยมากกว่า 200,000 ราย หรือประมาณร้อยละ 98 ของทั้งหมดเป็นกิจการ SMEs รวมทั้งเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ให้กับเศรษฐกิจและสังคมของส่วนภูมิภาคและชนบท เพื่อจะเป็นการช่วยลดช่องว่างระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท นอกจากนี้ยังมีธุรกิจรายย่อยหรือระดับ Micro ซึ่งเป็นกิจการอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจากรายงานการศึกษา International Labour Organization (ILO) ได้เสนอภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของวิสาหกิจรายย่อยและขนาดย่อม (Micro and Small Enterprise : MSEs) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับธุรกิจ SMEs โดยตรงและมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ โดยเห็นได้จากธุรกิจ MSEs ในภาคอุตสาหกรรมมีส่วนใน GNP ร้อยละ 6 และสร้างมูลค่าเพิ่มร้อยละ 8.2 ในขณะที่ธุรกิจ MSEs ในภาคบริการมีส่วนใน GNP ร้อยละ 58.9 และมีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 47.5 หรือเมื่อเฉลี่ยทั้ง 2 ภาคการผลิตแล้ว ธุรกิจ MSEs จะมีมูลค่าเพิ่มประมาณร้อยละ 20

2.3.2 บทบาทต่อการสร้างงานและจ้างงาน

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการจ้างงานกว่าปีละ 500,000 คน หรือประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด อย่างไรก็ตามหากพิจารณารวมถึงการจ้างงานในธุรกิจนอกระบบ (informal sector) โดยใช้เกณฑ์เงินลงทุนและการจ้างงานเป็นสำคัญ ซึ่งมีบทบาทในการจ้างงานสูง และเป็นกลุ่มกิจการอีกประเภทที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับกิจการ SMEs โดยที่ส่วน

ใหญ่จะมีขนาดเล็กมาก จากสถิติการสำรวจธุรกิจนอกระบบในกลุ่มนี้ ซึ่งมีขนาดการจ้างงานระหว่าง 1-9 คน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2537 พบว่า ในภาคเกษตรมีสัดส่วนแรงงานในธุรกิจนอกระบบถึงร้อยละ 97 ขณะที่ในภาคอุตสาหกรรมการค้าและบริการมีสัดส่วนจ้างงานนอกระบบร้อยละ 51 ดังนั้นหากพิจารณาการจ้างงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมกับธุรกิจนอกระบบด้วยแล้ว จะมีการจ้างงานเกินกว่าร้อยละ 40 ของแรงงานทั้งหมดของประเทศ

2.3.3 บทบาทต่อการสร้างเงินตราต่างประเทศจากการส่งออกและทดแทนการนำเข้า

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นจำนวนไม่น้อย ที่เป็นกิจกรรมการผลิตสินค้าเพื่อส่งออก เช่น อัญมณี สิ่งทอ เป็นต้น ซึ่งจะมีผลต่อการหาเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ เช่นเดียวกับธุรกิจ SMEs ประเภทธุรกิจหรือการโรงแรม ก็จะมีบทบาทในการนำเงินตราเข้าประเทศควบคู่ไปกับธุรกิจท่องเที่ยว นอกจากนี้ ธุรกิจ SMEs ที่ผลิตสินค้าบริการเพื่อขายภายในประเทศ ก็จะเป็นการช่วยลดการนำเข้าสินค้าประเภทเดียวกันจากต่างประเทศด้วยเช่นกัน

2.3.4 บทบาทในการก่อให้เกิดการเชื่อมโยงการผลิตและเสริมสร้างประสบการณ์แก่ผู้ประกอบการรายใหม่

กิจการ SMEs ที่มีลักษณะเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนที่ป้อนให้กับผู้ประกอบการรายใหญ่ นอกจากจะช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แล้วยังเป็นจุดเริ่มต้นและช่วยสร้างประสบการณ์ให้กับผู้ประกอบการธุรกิจขยายกิจการจากขนาดเล็กไปสู่กิจการที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และเป็นธุรกิจที่ส่งเสริมและจูงใจให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาลงทุน เพราะเป็นกิจการขนาดเล็กที่ใช้เงินลงทุนไม่สูง ทำให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัวที่จะก่อตั้งขึ้นและทำให้เกิดการเชื่อมโยงและรับช่วงงานผลิตกับกิจการขนาดใหญ่ในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมตามความรู้ความชำนาญได้ง่าย และเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศในการแข่งขันทางการค้า

2.3.5 บทบาทในการส่งเสริมการใช้เงินออมเพื่อการผลิต

เนื่องจากธุรกิจ SMEs เป็นกิจการขนาดเล็ก และใช้เงินทุนไม่มาก ซึ่งทำให้มีความคล่องตัวในการจัดตั้ง จึงเป็นแหล่งประกอบอาชีพใหม่ๆ สำหรับผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงานและผู้ประกอบการอิสระให้เกิดขึ้นได้อย่างกว้างขวาง โดยผู้ประกอบการในกลุ่มธุรกิจ SMEs นี้จะสามารถนำเงินออมของตนเองหรือเครือญาติมาใช้ในการลงทุนแทนการไปกู้มาลงทุนได้ เนื่องจากเป็นกิจการที่ใช้เงินทุนไม่มากจนเกินไป

2.4 ลักษณะเฉพาะและข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย

2.4.1 ลักษณะของผู้ประกอบการและการบริหารจัดการ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย (SMEs) ส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยคนไทย แต่ถ้าเป็นธุรกิจขนาดกลางจะมีการร่วมทุนกับต่างชาติมากขึ้น ดังนั้นการบริหารจัดการองค์กรของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยส่วนใหญ่เป็นการบริหารโดยผู้ประกอบการคนเดียวที่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 15-20 ปี และเมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาพบว่าการศึกษาของกลุ่มเจ้าของกิจการหรือผู้บริหารมี 2 กลุ่มใหญ่ คือระดับประถมศึกษาถึงระดับปริญญาตรีและสูงกว่า ซึ่งผู้ประกอบการในกลุ่มหลังนี้จะได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาเพื่อมาเป็นเจ้าของกิจการและได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์จากครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ และประมาณหนึ่งในสี่ของผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้รับประสบการณ์จากการทำงานกับบริษัทคนไทยในธุรกิจเดียวกัน อย่างไรก็ตาม มีผู้ประกอบการ SMEs ประมาณร้อยละ 10 ที่เริ่มต้นกิจการโดยไม่มีประสบการณ์ในธุรกิจดังกล่าวมาก่อน นอกจากนี้ กลุ่มธุรกิจ SMEs ส่วนหนึ่งจะมีการสังกัดอยู่ในสมาคมอุตสาหกรรมหรือมีการรวมกลุ่มเป็นชมรม สมาคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสังกัดในส่วนภูมิภาคหรือส่วนกลาง สมาคมระดับประเทศที่พบว่ามีกลุ่มธุรกิจสังกัดอยู่มาก ได้แก่ สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย และสมาคมระดับจังหวัด

ผู้ประกอบการ SMEs ส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถในการจัดการสมัยใหม่ ขาดความรู้ทักษะด้านการตลาด และการพัฒนาสินค้าเพื่อให้เกิดความหลากหลาย ขาดข้อมูลในการตัดสินใจด้านการลงทุนและด้านการตลาดในระยะยาว รวมทั้งขาดความรู้เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการบัญชี ตลอดจนกิจการ SMEs ส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และขาดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องจักรในการผลิต ซึ่งปัจจัยแวดล้อมเหล่านี้ได้ส่งผลให้การประกอบการ SMEs มีการจัดระบบการบริหารงานภายในของตนเองอยู่ในวงจำกัดและโดยที่เป็นระบบใช้คนเดียวทำหน้าที่ด้วยตนเองหลายอย่าง จึงอาจขาดความเป็นมืออาชีพและประสิทธิภาพต่ำ เช่น ต้องทำการตัดสินใจในการทำการผลิตบนพื้นฐานที่ไม่ซับซ้อน รวมทั้งจัดซื้อวัตถุดิบ ควบคุมดูแลพนักงานและจัดหาลูกค้า ด้วยเหตุนี้ธุรกิจ SMEs จึงมักประสบกับปัญหาด้านต้นทุน อย่างไรก็ตามจากลักษณะการบริหารงานเช่นนี้ทำให้ SMEs มีความคล่องตัวในการปรับตัวเมื่อประสบปัญหาในการดำเนินการ

2.4.2 กระบวนการผลิตของธุรกิจ SMEs

กิจการ SMEs ของไทยส่วนใหญ่มีกำลังการผลิตค่อนข้างจำกัด มักเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการกลุ่มบริโภคที่มีขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ทำการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในพื้นที่ทำการ

ผลิต วัตถุดิบที่ใช้จะเป็นวัตถุดิบจากธรรมชาติที่จัดหาจากในท้องถิ่นเป็นหลัก หรือมีการนำเข้าจากจังหวัดใกล้เคียง แต่ถ้าเป็นธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จะมีสัดส่วนพึ่งพาวัตถุดิบในท้องถิ่นน้อยกว่า ธุรกิจ SMEs ในระดับภาค อย่างไรก็ตามการใช้วัตถุดิบมักประสบปัญหาด้านราคา คุณภาพไม่ได้มาตรฐาน วัตถุดิบขาดแคลน และการส่งมอบล่าช้า แต่ปัญหาเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่รุนแรงนักยกเว้นในเรื่องคุณภาพมาตรฐานวัตถุดิบที่เป็นข้อจำกัดที่รุนแรง

ด้านกระบวนการผลิตและการใช้เทคโนโลยีการผลิต เนื่องจากผู้ประกอบการ SMEs ส่วนใหญ่มีอาชีพเดิมเป็นพ่อค้าหรือไม่รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม การประกอบกิจกรรมจึงมักกระทำสืบทอดต่อกันมาอย่างที่บรรพบุรุษเคยทำ มักไม่ค่อยมีการพัฒนาเทคนิคหรือปรับปรุงการผลิตโดยใช้เทคนิคที่ทันสมัย ใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่หากเป็นธุรกิจการผลิตขนาดกลางส่วนใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทแม่ ส่วนด้านการจ้างงานถ้าเป็นการผลิตแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน จะมีการใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก ในขณะที่ธุรกิจขนาดกลางจะมีสัดส่วนการใช้แรงงานจ้างสูงกว่า อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาการขาดแคลนแรงงานในธุรกิจ SMEs เนื่องจากลักษณะการผลิตบางกิจการมีการเคลื่อนไหวตามฤดูกาล ในขณะที่เดียวกันแรงงานมีอัตราค่าจ้างสูง เพื่อไปประกอบกิจการอื่นที่ให้อายุได้ที่สูงกว่า ทำให้การพัฒนาคุณภาพของแรงงานในกิจการ SMEs ขาดความสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง แรงงานส่วนใหญ่จึงมักขาดความรู้และทักษะฝีมือที่มีความชำนาญ

2.4.3 ด้านการตลาด

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังมีตลาดที่แคบอยู่ในท้องถิ่น โดยเฉพาะถ้าเป็นกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมจะพึ่งตลาดในประเทศเป็นหลักคิดเป็นร้อยละ 97.5 ของกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมทั้งหมด ในขณะที่อุตสาหกรรมขนาดกลางมีการพึ่งพาตลาดส่งออกพอสมควร คิดเป็นร้อยละ 38.3 ของกิจการขนาดกลางทั้งหมด อย่างไรก็ตาม กิจการขนาดกลางและขนาดย่อมก็มีความสามารถในการผลิตเพื่อส่งออกไม่แพ้กิจการขนาดใหญ่ เพราะว่าสินค้าส่งออกโดยเฉพาะกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมมีความหลากหลาย แต่สำหรับสินค้าจากกิจการขนาดย่อมที่มีการใช้วัตถุดิบในประเทศมาทำการผลิตเป็นสินค้าที่อาศัยความปรารถนาทางฝีมือเฉพาะทาง แม้จะเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูง แต่สินค้ากลุ่มนี้จะมีตลาดเฉพาะ (Niche Market) ไม่สามารถเข้าถึงตลาดทั่วไปได้อย่างกว้างขวาง

เมื่อพิจารณาถึงช่องทางตลาดเพื่อการจำหน่ายสินค้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่วนใหญ่เป็นการขายหน้าร้าน อีกส่วนหนึ่งจะเป็นการผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้ารายใหญ่ หรือส่งกลับไปให้กับบริษัทผู้ส่งต่อช่วงการผลิต สำหรับช่องทางการขายสินค้าอื่นๆ ได้แก่ การตั้งตัวแทนจำหน่ายในท้องถิ่น หรือการขายผ่านตัวแทนส่งออกต่างประเทศ ซึ่งธุรกิจการผลิตขนาดย่อมได้พึ่งพาช่องทางนี้เพียงเล็กน้อย

ข้อจำกัดด้านการตลาดของกิจการ SMEs ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาเรื่องคุณภาพผลิตภัณฑ์อันเป็นผลมาจากขบวนการในการผลิต จะใช้เครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีการผลิตที่ไม่ทันสมัย ไม่ได้มีการนำรูปแบบการควบคุมการผลิตอย่างเป็นระบบหรือการใช้เทคโนโลยีระดับสูงเข้ามาใช้ ถ้าอุตสาหกรรมใดที่ใช้เครื่องมืออุปกรณ์แบบเก่าที่ล้าสมัยในการผลิตสินค้าหรือบริการใดแล้ว ผลิตภัณฑ์ที่ได้มักจะมีปัญหา คุณภาพสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานและไม่เป็นที่นิยมของลูกค้าและผู้บริโภคโดยทั่วไป แต่ก็มีกิจการ SMEs บางกลุ่มที่มีการใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยในการผลิต นอกจากจะช่วยลดต้นทุนการผลิตแล้วยังผลิตสินค้าได้ทั้งปริมาณและคุณภาพด้วย โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจการผลิตขนาดกลางที่มีการทำรับช่วงการผลิตจากบริษัทแม่ (Subcontracting)

2.4.4 แหล่งที่มาของเงินทุน

โดยทั่วไปธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้ยากกว่ากิจการขนาดใหญ่ ซึ่งมีทั้งความมั่นคง ความน่าเชื่อถือของกิจการ มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเพียงพอ และมีความพร้อมของเอกสารทางการเงิน งบดุล งบกำไรขาดทุนอย่างเป็นระบบ และตรวจสอบย้อนหลังได้ ในขณะที่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะขาดคุณสมบัติเหล่านี้ที่จะทำให้สถาบันการเงินใช้ประกอบการพิจารณาปล่อยสินเชื่อให้ นอกจากนี้กิจการ SMEs จะมีสัดส่วนหนี้สินค่อนข้างสูง เนื่องจากมีข้อจำกัดในการหาเงินโดยการเพิ่มทุน เพราะไม่มีหลักฐานเครดิตหรือชื่อเสียงที่จะจูงใจให้มีผู้เข้ามาลงทุนด้วย

ในขณะเดียวกัน จากการที่กิจการ SMEs มักมีลักษณะเป็นกิจการในครอบครัว การเพิ่มทุนจึงมักจำกัดอยู่ในวงเงินทุนของเจ้าของผู้ประกอบการเอง ดังนั้นโดยทั่วไปผู้ประกอบการ SME จะอาศัยเงินออมของตนเองหรือคนในครอบครัวเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญในการจัดตั้งกิจการและดำเนินการขณะที่แหล่งเงินทุนนอกระบบก็มีการใช้กันอยู่ค่อนข้างมากในกลุ่มธุรกิจ SMEs นอกจากนี้ยังมีการกู้จากสถาบันการเงินอื่นๆ โดยเฉพาะสถาบันการเงินพิเศษเฉพาะด้านของรัฐบาล เช่น บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แต่การกู้จากสถาบันการเงินมักมีปัญหาเรื่องขั้นตอนการกู้ที่ยุ่งยากและซับซ้อน จึงทำให้กิจการ SMEs บางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนดังกล่าว

กล่าวโดยสรุปแล้ว ลักษณะเฉพาะของกิจการ SMEs ของไทย โดยทั่วไป คือการดำเนินการในรูปแบบที่ง่ายและไม่ซับซ้อนนัก การลงทุนอาศัยเงินออมของตนเองเป็นหลัก ใช้เทคโนโลยีที่ไม่สูงและใช้แรงงานเป็นหลัก (labour intensive) อาศัยประสบการณ์ที่สั่งสมมาจากครอบครัว ตลาดแคบ ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ที่ตั้งของกิจการ แต่หากเป็นกิจการที่มีขนาดกลางจะมีตลาดขยายกว้างขึ้นไปในจังหวัด และบางส่วนขยายไปถึงตลาดส่งออกได้ ในขณะเดียวกันลักษณะเฉพาะดังกล่าวของกิจการ SMEs ก็ได้กลายเป็น

ที่มาของปัญหาและข้อจำกัดของการดำเนินธุรกิจ SMEs ของไทย ในด้านการจัดการและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ความจำกัดด้านการตลาดและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน รวมทั้งโอกาสในการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์และลักษณะของแรงงาน

2.5 บทบาทของรัฐในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2.5.1 กรอบนโยบาย

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาโดยตลอด โดยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 – 8 (พ.ศ. 2525-2544) ได้มีการกำหนดแนวทางในการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคโดยใช้การพัฒนาธุรกิจหรืออุตสาหกรรม ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นเครื่องมือในการกระจายการลงทุนไปสู่ภูมิภาค ตามนโยบายการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในพื้นที่และท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้สังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างทั่วถึง เป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในชนบท โดยให้ประชาชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพ นอกเหนือจากรายได้หลักจากการเกษตร

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตให้มีเป้าหมายในการสร้างรากฐานการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและโอกาสการมีงานทำโดยการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ให้เป็นแหล่งรองรับและเชื่อมโยงการผลิต นำไปสู่การเพิ่มรายได้และการมีงานทำของเกษตรกร

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ผ่านมาได้มุ่งเน้นการสนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในภูมิภาค โดยให้ความสำคัญกับการขยายบริการพื้นฐานที่เหมาะสมและพอเพียง การยกระดับทักษะของผู้ประกอบการและการพัฒนาฝีมือแรงงาน การพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออก การสนับสนุนเงินทุนและข้อมูลข่าวสารตลอดจนสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนในด้านข้อมูลข่าวสารและการพัฒนาตลาด

นอกจากนั้น ในแผนแม่บทปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2541 ได้มีแผนงานบ่มเพาะและเสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในภูมิภาคและชนบท ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมการรับช่วงการผลิตระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่กับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กไว้ด้วย

2.5.2 การดำเนินงานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในปัจจุบันมีองค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหลายหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) กระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าภายใน กรมส่งเสริมการส่งออก กรมทะเบียนการค้า) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการจัดหางาน กรมประชาสัมพันธ์) รวมถึงสถาบันเฉพาะทางต่าง ๆ เช่น สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างครบวงจรทั้งในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เป็นระบบ การพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการและแรงงานให้มีทักษะความรู้ที่สูงขึ้น และการส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีภาคเอกชนทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคที่มีส่วนในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้กลายมาเป็นภาคอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม หน่วยงานและกลุ่มบุคคลทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนจึงได้ให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการกระตุ้นการลงทุนและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตวิสาหกิจประเภทนี้ทั้งในสาขาการผลิต การค้า บริการ ก่อสร้าง และขนส่งให้เป็นธุรกิจที่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และภูมิปัญญาของตนเองให้ได้ประโยชน์สูงสุด และโดยที่รัฐได้เห็นความสำคัญของธุรกิจ SMEs จึงได้กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนไว้หลายประการที่สำคัญดังนี้

(1) การให้บริการฝึกอบรม

หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) คือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ในส่วนของการให้บริการฝึกอบรมนั้น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีโครงการให้การฝึกอบรมทั้งในระดับผู้ประกอบการและแรงงาน โดยมีการฝึกอบรมในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การฝึกอบรมการใช้วัตถุดิบ การฝึกอบรมทักษะฝีมือและความชำนาญ การฝึกอบรมการบริหารธุรกิจ การจัดการด้านการตลาด รวมทั้งให้บริการคำปรึกษาแนะนำ

บริการข้อมูลข่าวสาร บริการพิเศษอื่น ๆ ส่งเสริมการจัดหาบริการพัฒนาธุรกิจต่าง ๆ ส่งเสริมการจัดหาเครือข่ายในการทำงาน บริการทางการเงิน ในปัจจุบันสามารถดำเนินการ อบรมได้ประมาณปีละ 7,000 คน

นอกจากนี้ หน่วยงานของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้แก่ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานก็ได้ให้การฝึกอบรม กำหนดหลักสูตรรวมถึงการทดสอบฝีมือช่างและพัฒนาฝีมือฝึกอบรมช่างกลโรงงาน เขียนแบบ เป็นต้น รวมทั้งจัดอบรมให้กับเอกชนที่ต้องการอบรมพนักงานหรือแรงงานของตนเองแบบเป็นหมู่คณะด้วย

(2) การให้บริการทางการเงิน

รัฐได้มีมาตรการในการสนับสนุนด้านการเงินแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้เพียงพอ โดยผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ได้แก่ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (IFCT) ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ซึ่งได้ตั้งเป้าหมายการปล่อยกู้ให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในวงเงินประมาณ 35,000 ล้านบาท ประกอบด้วย ธกส. 2,000 ล้านบาท ธนาคารออมสิน 1,000 ล้านบาท บอย. 3,000 ล้านบาท และ IFCT 12,000 ล้านบาท และผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย 12,000 ล้านบาท ผลการดำเนินงานในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2542 ดำเนินการปล่อยกู้ได้ 18,025 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 51.5 ของเป้าหมาย โดยแบ่งเป็นสินเชื่อให้แก่วิสาหกิจขนาดย่อมจำนวน 9,804.04 ล้านบาท และวิสาหกิจขนาดกลาง 8,220.92 ล้านบาท

สำหรับการสนับสนุนด้านสินเชื่อของ บอย. กำหนดให้กู้แก่ธุรกิจที่มีขนาดการลงทุนไม่เกิน 50 ล้านบาท โดยมีวงเงินให้กู้แก่ธุรกิจ SMEs รายละไม่ต่ำกว่า 5 แสนบาท และสูงสุดไม่เกิน 25 ล้านบาท นอกจากการให้วงเงินกู้แล้ว ในการแก้ไขปัญหาขาดแคลนหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้ของ SMEs ได้มีการจัดตั้งบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) เมื่อปี พ.ศ. 2535 เพื่อให้บริการค้ำประกันสินเชื่อให้แก่ SMEs แทนการใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน

ในส่วนของธุรกิจรายย่อยและขนาดย่อม (Micro and Small Enterprises : MSEs) มีหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีโครงการสนับสนุนการเงินให้การช่วยเหลือ เช่น กรมประชาสงเคราะห์ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมืองของการเคหะแห่งชาติ สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม ซึ่งจะให้การสนับสนุนการเงินตามประเภทของกิจการที่หน่วยงานให้การส่งเสริม ขณะเดียวกันได้มีการปรับปรุงองค์การที่ทำหน้าที่พัฒนาและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการปรับปรุงบทบาทและประสิทธิภาพสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐให้มีความเหมาะสม และเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมใน

อนาคต โดยเฉพาะการปรับปรุงบทบาทของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม และบรรษัทประกันสินเชื่อ อุตสาหกรรม ให้สนองนโยบายในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างมีประสิทธิภาพควบ คู่กันไปด้วย

(3) มาตรการอื่น ๆ

นอกจากหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อื่น ๆ ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันไทย-เยอรมัน สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันอาหาร กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น โดยให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การขยายโครงสร้างพื้นฐาน การจัดสร้างนิคมอุตสาหกรรมขนาดย่อม การสนับสนุนทางวิชาการ การสนับสนุนการตลาดและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การปรับโครงสร้างภาษีให้เหมาะสม การสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องและส่งเสริมระบบबंध่วงการผลิต โดยการจัดบริการข้อมูลระหว่างโรงงานขนาดใหญ่กับผู้ผลิตชิ้นส่วน รวมทั้งมีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเดือนมิถุนายน 2542 เพื่อทำหน้าที่ช่วยให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถเข้าถึงบริการด้านวิชาการและคำปรึกษาอย่างทั่วถึง ตลอดจนช่วยพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ทำหน้าที่ให้บริการส่งเสริม SMEs เป็นต้น

(4) การดำเนินโครงการภายใต้แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งได้รับอนุมัติให้ดำเนินการแล้วในปี 2542 จำนวน 6 โครงการ วงเงินรวม 182.486 ล้านบาท ได้แก่

(4.1) โครงการเร่งรัดปรับปรุงประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม วงเงิน 95 ล้านบาท

(4.2) โครงการข้อมูลเพื่อการลงทุนและการค้าในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 11.216 ล้านบาท

(4.3) โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วงเงิน 24.029 ล้านบาท

(4.4) โครงการอุตสาหกรรมชนบท วงเงิน 14.774 ล้านบาท

(4.5) โครงการพัฒนาการเชื่อมโยงอุตสาหกรรม วงเงิน 30.0 ล้านบาท

2.5.3 บทบาทและการตอบสนองขององค์กรภาคเอกชนและผู้ประกอบการ ต่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

องค์กรที่สำคัญของภาคเอกชน ได้แก่ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย สหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย NGOs บริษัทที่ปรึกษาเอกชน เป็นต้น ทั้งนี้ยังมีสมาชิกที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและขนาดย่อย ในสัดส่วนเพียงเล็กน้อย ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้สามารถจัดทําบริหารทางธุรกิจและเป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์แก่สมาชิกของตนได้ โดยเฉพาะหอการค้าไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีเครือข่ายครอบคลุมธุรกิจที่สามารถให้บริการพัฒนาธุรกิจ (Business Development Service : BDS) ได้ในวงกว้าง และจำนวนสมาชิกของหอการค้าไทยเป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมากกว่าหน่วยงานภาคเอกชนอื่น

ในการดำเนินงาน องค์กรภาคเอกชนและผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ ยังไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้หรือทักษะที่มากขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการรองรับเทคโนโลยี รวมถึงการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำเนินงานยังมีสัดส่วนต่ำ ส่งผลให้ยังไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการพัฒนาลาดเพื่อรองรับผลผลิตอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการบางส่วนมีระดับการลงทุนที่ไม่เหมาะสมและขาดประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปแล้วภาครัฐได้ให้การสนับสนุนในด้านการเงินเป็นส่วนใหญ่แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งในด้านการลงทุนและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน และเน้นการพัฒนาตลาดทั้งตลาดภายในประเทศและการส่งออกสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม ในการให้ความรู้ในการประกอบการแก่ผู้ประกอบการนั้น ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนโดยการจัดฝึกอบรม แต่ยังคงมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ และยังขาดหลักสูตรที่สำคัญบางด้าน เช่น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การสร้างระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการดำเนินงาน ขณะเดียวกันในส่วนของภาคเอกชนยังขาดความเอาใจใส่ในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง โดยเฉพาะการยกระดับการพัฒนากระบวนการผลิต โดยใช้ภูมิปัญญาที่เหมาะสม สิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการได้แก่ การบริหารงานวิสาหกิจ SMEs ให้มีประสิทธิภาพ มีการบริหารการเงินอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม รวมถึงการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนากิจการ และแสวงหาตลาดหรือการขยายตลาดเพื่อให้มีความมั่นคงในการประกอบการ ซึ่งจากการพัฒนาตามแนวทางข้างต้นจะส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมความเข้มแข็งและการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

3. เจ็อนไขการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโลก : ผลกระทบต่อ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3.1 เจ็อนไขการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโลก

การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันเป็นผลให้กระแสการค้าของโลกเป็นไปในทิศทางที่เป็ดเสรีมากขึ้นและรวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะในระดับพหุภาคี ทำให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ ที่ได้ตกลงไว้ทั้งกับองค์การการค้าโลก (WTO) เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) กลุ่มเอเปค (APEC) และกลุ่มอนุภูมิภาคทางเศรษฐกิจอื่นๆ รวมทั้งต้องการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตในภาคการผลิตให้เป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศ

เจ็อนไขพันธกรณีดังกล่าว ได้ทำให้ประเทศไทยได้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับหลักการทางเศรษฐกิจการค้าเสรี กล่าวคือ กฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กฎหมายว่าด้วยการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ ฯลฯ รวมทั้งมีกฎหมายที่อยู่ระหว่างดำเนินการอื่นๆ เช่น กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทางการค้า กฎหมายว่าด้วยการประเมินราคาทางศุลกากร เป็นต้น และผูกพันตนเองในการที่จะต้องสร้างระบบการค้าที่เสรีและเป็นธรรมขึ้นในประเทศ

การเป็ดการค้าเสรียังส่งผลให้การคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศมีแนวโน้มลดลง โดยมีการยกเลิกสิทธิพิเศษแก่อุตสาหกรรมในประเทศ นอกจากนั้นในขณะที่มีการเป็ดเสรีทางการค้า ประเทศต่างๆ ก็ได้นำมาตรการกีดกันที่มีใช้ภาชีมาใช้ เช่น กฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การคุ้มครองแรงงาน กฎเกณฑ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ในขณะที่ประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับได้ GSP มีน้อยลง และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ก็ก่อให้เกิดการกีดกันทางการค้าแก่ประเทศนอกกลุ่ม

ผลจากการเป็ดเสรีการค้าและพันธกรณีของประเทศต่างๆ ในโลกดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศในอนาคตจะต้องดำเนินการอยู่บนพื้นฐานความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบด้านต้นทุน ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ความสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ความสามารถในการบริหารจัดการ การวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพัฒนาตลาดทุน การพัฒนาทรัพยากรบุคคลและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานของแต่ละประเทศ สภาพการณ์เหล่านี้ทำให้ประเทศไทยต้องเพิ่มผลิตภาพการพัฒนาและสร้างฐานเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง โดยมุ่งเน้นการพัฒนา

และยกระดับศักยภาพการผลิตและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในด้านการค้าและบริการให้ได้ ทั้งประสิทธิภาพและคุณภาพ

3.2 ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกต่อความสามารถในการแข่งขันและการปรับตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

3.2.1 ผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน

หลักการในการจัดระบบการค้าเสรีขึ้นนั้นเพื่อเป็นการลดอุปสรรคการกีดกันจากกำแพงภาษีซึ่งถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ สำหรับวัตถุประสงค์ในการเปิดเสรีนั้นมุ่งที่จะเปิดกว้างให้มีการแข่งขันแบบไร้พรมแดน โดยอาศัยกฎเกณฑ์มาตรฐานที่โปร่งใส เป็นธรรม ปราศจากภาษีอากรทำให้ลดต้นทุนในการผลิต สามารถขยายฐานการผลิตได้สะดวก และมีตลาดที่เปิดกว้าง อย่างไรก็ตาม ในการเปิดเสรีส่งผลให้มีการแข่งขันรุนแรงมากขึ้น โดยธุรกิจที่มีความพร้อมและเข้มแข็งเพียงพอจึงจะอยู่รอดและแข่งขันได้ สำหรับธุรกิจของไทยนั้นหากมองภาพโดยรวมยังมีจุดอ่อนในด้านประสิทธิภาพการผลิต โดยเฉพาะกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งจะได้รับผลกระทบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการค้าโลกหลายด้าน ดังนี้

(1) **ด้านการส่งออก** ในสภาพการแข่งขันที่รุนแรง ในขณะที่ธุรกิจยังไม่ได้มีการพัฒนาให้เข้มแข็ง การเปิดเสรีการค้าอาจส่งผลกระทบต่อ โดยเฉพาะธุรกิจการผลิตสินค้าส่งออกซึ่งจะต้องลงทุนปรับปรุงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้เข้าสู่ระดับที่สากลยอมรับ เพราะหากไม่ดำเนินการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์แล้ว สินค้าก็จะถูกกีดกันจากมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีซึ่งไม่ขัดต่อ WTO เช่นในเรื่องมาตรฐานสินค้าหรือมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม โดยกลุ่มธุรกิจขนาดกลางซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการส่งออกจะได้รับผลกระทบส่วนหนึ่ง และจะต้องเร่งปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ

(2) **ด้านการผลิตในประเทศ** สำหรับกลุ่มธุรกิจที่ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ ก็จะได้รับผลกระทบเช่นกัน ในกรณีที่สินค้าจากต่างประเทศมีต้นทุนการผลิตต่ำ ก็จะสามารถไหลเข้ามาขายแข่งขันกับสินค้าในประเทศ เนื่องจากสินค้าในประเทศจะไม่ได้รับการคุ้มครองจากมาตรการทางภาษีอีกต่อไป และอาจทำให้อุตสาหกรรมในประเทศที่ไม่สามารถแข่งขันกับต่างชาติได้ต้องปิดตัวลงโดยปริยาย ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาการเลิกจ้างงานตามมา ฉะนั้นธุรกิจจะอยู่รอดได้จะต้องพัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ต้นทุนการผลิตที่ลดลง จึงจะสามารถแข่งขันกับสินค้าที่นำเข้าได้

(3) **การย้ายฐานการผลิต** การที่ผู้ผลิตสินค้าบางกลุ่มอาจมีการย้ายฐานการผลิตจากประเทศในเอเชียไปลงทุนในประเทศซึ่งอยู่ในกลุ่มข้อตกลงทางเศรษฐกิจการค้าต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถเจาะเข้าตลาดในกลุ่มประเทศนั้น ๆ ได้ เช่น สหรัฐฯ มีการย้ายฐานการผลิตไปลงทุนในประเทศเม็กซิโก หรือสหภาพยุโรป ที่ย้ายฐานไปลงทุนในประเทศยุโรปตะวันออก เป็นต้น จะส่งผลกระทบต่อธุรกิจในประเทศที่มีการเชื่อมโยงผลิตชิ้นส่วน และส่วนประกอบที่เป็นวัตถุดิบ เพื่อป้อนโรงงานเหล่านั้นเนื่องจากจะไม่มีตลาดมารองรับสินค้าอีกต่อไป

กล่าวโดยสรุปธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของไทยส่วนใหญ่ ซึ่งมีทั้งผลิตเพื่อใช้ในประเทศ และมีบางส่วนที่ผลิตส่งออกหรือเป็น Supporting Industry จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและเงื่อนไขการค้าโลก ถึงแม้ว่าธุรกิจประเภทนี้จะมีระบบการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัว แต่ก็มีจุดอ่อนหลายประการทั้งด้านประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูงและสินค้าไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางการค้า ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องเปิดเสรีการค้าและลดการให้การคุ้มครองแก่ธุรกิจในประเทศลง จึงส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของไทยต้องประสบปัญหาการแข่งขันที่รุนแรง

3.2.2 ข้อจำกัดในการปรับตัวของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งมีหลายด้านดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งการแข่งขันทางการค้าที่รุนแรงขึ้นทุกขณะ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่จะดำรงอยู่และพัฒนาต่อไปได้ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ การปรับตัวดังกล่าวต้องดำเนินการเร่งด่วนทั้งในส่วนของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจและในส่วนของภาครัฐซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การปรับตัววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำเป็นจะต้องนำไปสู่การพัฒนาภูมิคุ้มกันของธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการธุรกิจอย่างรอบคอบ การบริหารจัดการทรัพยากรในด้านการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด การสร้างความสามารถในการเข้าถึงตลาดได้อย่างกว้างขวาง การบริหารด้านการเงินที่เป็นระบบ การบริหารจัดการด้านบุคลากรและการผลิตที่ได้คุณภาพมาตรฐาน การมีระบบข้อมูลเตือนภัยล่วงหน้า อย่างไรก็ตามการปรับตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดหลายประการ สรุปได้ดังนี้

(1) **ด้านการบริหารจัดการเงินทุนและการใช้เงินทุน** ปัญหาสำคัญอันหนึ่งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) คือ ขาดระบบการจัดการเพื่อให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ทั้งใน

ด้านระบบการจัดทำบัญชีที่ได้มาตรฐาน การจัดการด้านการตลาด และการพัฒนาฝีมือแรงงานและเทคโนโลยีในระดับที่สูงขึ้น หรือแม้แต่การพัฒนาตัวผู้ประกอบการเองก็ตาม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ขาดความมั่นใจในการสนับสนุนสินเชื่อให้กับกิจการ SMEs ทำให้กิจการ SMEs ซึ่งมีปัญหาพื้นฐานอยู่แล้วได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่รุนแรงขึ้น ในบางกิจการที่ไม่สามารถปรับตัวลดต้นทุนการผลิตได้ก็ต้องปิดกิจการ นอกจากนี้ ที่ผ่านมารัฐได้มุ่งเน้นการสนับสนุนด้านสินเชื่อให้แก่กิจการ SMEs ที่มีขนาดใหญ่และมีหลักทรัพย์ค้ำประกันที่เพียงพอเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่กิจการขนาดเล็กลงมาซึ่งมีกิจการเป็นจำนวนมากไม่สามารถเข้ามาขอรับการสนับสนุนด้านการเงินของรัฐและธนาคารพาณิชย์ได้อย่างคล่องตัว เพราะขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันและไม่มีระบบการผลิตและการตลาดที่ได้มาตรฐานและเป็นระบบ เนื่องจากสถาบันการเงินเหล่านั้นไม่มีความมั่นใจในการปล่อยสินเชื่อให้แก่กิจการรายย่อยได้ ซึ่งผู้ประกอบการกิจการรายย่อยต้องพยายามแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว โดยปรับปรุงระบบการจัดการด้านบัญชีให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและมีการดำเนินการที่สถาบันการเงินมั่นใจว่าธุรกิจจะสามารถดำเนินการได้โดยมีความเสี่ยงน้อย เพื่อให้มีโอกาสได้รับเงินทุนในการขยายและปรับปรุงประสิทธิภาพธุรกิจ แต่ในปัจจุบันการดำเนินการในเรื่องนี้ยังไม่มีความก้าวหน้าเท่าใดนัก

(2) **ด้านการใช้ปัจจัยการผลิต แรงงานและเทคโนโลยี** ผู้ประกอบการ SMEs ในปัจจุบันยังไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะฝีมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเท่าที่ควร ซึ่งที่ผ่านมา ธุรกิจ SMEs มักใช้เทคนิคการผลิตแบบง่ายที่ไม่ซับซ้อนและเทคโนโลยีการผลิตไม่ทันสมัย ขาดการผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้ประกอบการ ในขณะที่เดียวกันภาครัฐยังไม่สามารถให้การสนับสนุนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับธุรกิจ SMEs ได้อย่างทั่วถึงเช่น การสนับสนุนการจัดหาทรัพยากรการผลิต การเพิ่มคุณภาพให้แก่ผลผลิต การพัฒนาระบบการจัดการด้านต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการถ่ายทอดด้านการจัดการเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

(3) **ด้านการตลาด** ปัญหาด้านการตลาดในการพัฒนาธุรกิจ SMEs มีการสะสมมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถสร้างโอกาสให้ผลิตภัณฑ์จากธุรกิจ SMEs ของไทย เข้าไปแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้เท่าที่ควร และเมื่อมีการพัฒนาของระบบตลาด มีการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น จะทำให้มีการแข่งขันในตลาดต่างประเทศสูงขึ้น และตลาดในประเทศเองก็จะถูกแข่งขันจากผลิตภัณฑ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังขาดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นมาใช้ในการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับของประเทศคู่ค้า และยังมีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการผลิตและการตลาดในทุกระดับที่พอเพียงทันต่อเหตุการณ์ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับภายในประเทศ ไปจนถึงตลาดต่างประเทศ จึงทำให้ธุรกิจมีความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ

(4) **ข้อจำกัดในการสนับสนุนการปรับตัวของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม** ภาครัฐมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาโดยตลอด แต่การสนับสนุนของภาครัฐที่ผ่านมายังมีข้อจำกัดต่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ การกำหนดนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมมักกระทำเป็นรายสาขาเศรษฐกิจ ขาดการประสานงานระหว่างกระทรวงและสถาบันที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญยังไม่มีทิศทางนโยบายการพัฒนา SMEs อย่างครบวงจรและต่อเนื่อง อีกทั้งขาดการเชื่อมโยงเข้ากับกรอบนโยบายเศรษฐกิจมหภาค โดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในกิจการ SMEs ที่มีความทันสมัยมากกว่าจะให้ความสนใจกับธุรกิจรายย่อย (MSEs) ที่ยังไม่สามารถเป็นแกนหลักได้ในระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่เติบโตยาก การสนับสนุนธุรกิจขนาดย่อมจึงเป็นเพียงการให้มีพื้นฐานด้านสวัสดิภาพที่ดีขึ้น ในขณะที่ธุรกิจที่มีขนาดใหญ่กว่าและมีระบบการผลิตที่ทันสมัยกว่าจะได้รับการส่งเสริมในแง่การค้าและอุตสาหกรรมอย่างเต็มที่ เช่นเดียวกับข้อกำหนดระเบียบข้อบังคับที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจ SMEs ยังกำหนดในกรอบกว้างและยังครอบคลุมไม่ถึงธุรกิจรายย่อยที่ไม่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ รวมทั้งการส่งเสริมธุรกิจ SMEs ของภาครัฐยังมีการบริหารจากส่วนกลางเป็นหลักและมีข้อจำกัดโดยเฉพาะในด้านการสนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดของธุรกิจ SMEs การส่งเสริมและพัฒนาด้านการจัดการการผลิต และการพัฒนาขีดความสามารถในด้านเทคโนโลยี ตลอดจนการเข้ารับการสนับสนุนด้านสินเชื่อจากสถาบันการเงินส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการที่ภาครัฐที่ไม่สามารถระดมทรัพยากรของภาคเอกชนมาช่วยเสริมการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ เพราะติดปัญหาทางกฎหมายที่ยังไม่อนุญาตให้ภาครัฐบาลให้การอุดหนุนงบประมาณแก่หน่วยงานภาคเอกชนโดยตรงเพื่อดำเนินการแทนรัฐ ทำให้การช่วยเหลือและพัฒนาธุรกิจ SMEs เป็นไปอย่างไม่คล่องตัวและต่อเนื่อง และไม่สามารถเป็นแกนหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไปได้

4. การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม : ความเสี่ยงบนแนวทฤษฎีนิยามแบบเสรี

การพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่ยึดกับหลักการทฤษฎีนิยามเสรีที่ผ่านมามีต้องพบกับสภาพการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นทุกขณะ ธุรกิจใดที่มีทุนน้อย เทคโนโลยีไม่สามารถพัฒนาให้ก้าวทันสมัย การประกอบการไม่มีประสิทธิภาพ ขาดข้อมูลทางการตลาด ก็จะถูกทิ้งในสภาพเสียเปรียบและไม่สามารถอยู่รอดท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงได้ วิฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาได้ให้บทเรียนสำคัญแก่การดำเนินธุรกิจที่โตเร็วแต่ไร้ความยั่งยืน โดยธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตเร็ว ใน

บางครั้งแม้จะมีกำไรจางแต่อาจจะเกิดขึ้นเพียงช่วงระยะสั้นเท่านั้น และไม่สามารถจะฝ่าฟันให้รอดภาวะวิกฤตไปได้อย่างมั่นคง ดังนั้นความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศดังที่ได้กล่าวในส่วนแรก ๆ ไปแล้วนั้น ควรอยู่ที่ความสามารถในการดำเนินการอย่างยั่งยืนมั่นคงในระยะยาว มากกว่าการมุ่งผลตอบแทนสูงเพียงในระยะสั้นเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลก็ได้ดำเนินการในการพัฒนาสนับสนุนธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมในหลายด้าน อาทิ ด้านการพัฒนาการผลิตเทคโนโลยีการตลาด การจัดการด้านการเงิน แรงงานและการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งได้มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขึ้น เพื่อสนับสนุนโดยเฉพาะ รวมทั้งมีการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2542 วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของรัฐดังกล่าว คือ การมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สามารถดำเนินการได้ท่ามกลางสภาพการแข่งขันที่รุนแรง มีความสามารถในการปรับตัวและขยายกิจการได้อย่างมีเสถียรภาพในอนาคต แต่ผลการดำเนินการสนับสนุนของรัฐในช่วงที่ผ่านมายังถือว่าอยู่ในขั้นเริ่มต้น รวมทั้งมีปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการไม่เป็นผลเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญก็คือ ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจซึ่งมีผลให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมบางส่วนต้องหยุดกิจการไป นอกจากนั้น แนวทางในการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พรบ. ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำเป็นต้องใช้เวลาในการจัดตั้งและประสานแนวทางปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อเกิดผลต่อการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และนอกจากนั้น มาตรการของรัฐดังกล่าวอาจจะยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมในอนาคต ซึ่งจะมีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน เนื่องจากหลายประเทศในโลกทั้งที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ได้หัน ปลาย ต่างเล็งเห็นความสำคัญของธุรกิจประเภทนี้ และเร่งพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นทั้งสิ้น

การพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในแนวทางทุนนิยมแบบเสรีเช่นในปัจจุบัน มีหลายประเด็นที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้

(1) ต้องประสบกับการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแข่งขันกับธุรกิจอุตสาหกรรมต่างชาติ ในขณะที่เดียวกันกฎเกณฑ์การค้าใหม่ ๆ จากประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีการบังคับให้เปิดเสรีทางการค้าตามข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น WTO APEC AFTA จะส่งผลให้การแข่งขันจากต่างประเทศมีมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

(2) ความจำเป็นต้องใช้เงินลงทุนสูงขึ้นเพื่อให้สามารถปรับปรุงกิจการ ตลอดจนเทคโนโลยีให้สามารถแข่งขันได้ ซึ่งหากดำเนินการไปอย่างขาดความรู้ ขาดความระมัดระวังแล้ว อาจนำไปสู่การลงทุนที่เกินตัว และการพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศจนเกินไป

(3) ปัญหาเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัยเพียงพอทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่สามารถแข่งขันได้ นำไปสู่การเร่งหาเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ที่ผู้ประกอบการอาจขาดทักษะและความรู้อย่างจริงจัง และอาจจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการได้มาซึ่งเทคโนโลยีที่สูงมาก

(4) การขยายตลาดผลิตภัณฑ์ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่จำเป็นต้องมุ่งขยายตลาดให้กว้างขวางขึ้น โดยขาดข้อมูลแนวโน้มการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศที่ทันสมัย รวมทั้งมีผู้ประกอบการบางรายยังขาดความรู้ในการขยายตลาดส่งออกโดยไม่รู้ช่องทาง เป็นเหตุให้เกิดความเสี่ยงสูงแก่ผู้ประกอบการ

4.2 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาวิสาหกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

4.2.1 ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงให้แนวทางการปฏิบัติแก่ประชาชนคนไทย นับเป็นปรัชญาที่มีคุณค่าในการนำไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตประจำวัน และการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนการดำเนินนโยบายของรัฐอย่างกว้างขวาง หลักการสำคัญของปรัชญาที่ควรนำมาพิจารณา ได้แก่

(1) **ยึดทางสายกลาง** ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการที่สามารถผสมผสานกับสถานการณ์การพัฒนาในเศรษฐกิจโลกปัจจุบัน โดยเน้นการดำเนินชีวิตหรือแนวทางดำเนินธุรกิจ ตลอดจนนโยบายในลักษณะที่ไม่เร่งรัดหรือแข็งข้านเกินไป โดยยึดถือทางสายกลางที่มีความพอดี

(2) **ให้ความสำคัญในเรื่องของความพอประมาณ** ความมีเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องมีระบบคุ้มกันตัวที่ดีพอสมควร หลักการดังกล่าวได้เสนอวิธีการจัดการในสภาวะที่ประเทศมีความจำเป็นที่ต้องพบกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ควรพิจารณาและตั้งบนพื้นฐานของความไม่ประมาท ตัดสินใจในทุกเรื่องอย่างมีเหตุมีผล ใช้สติปัญญา ไม่หลงไปกับกระแสความนิยม ซึ่งจะนำไปสู่การใช้เงินเกินตัว การลงทุนเกินตัว และการใช้เงินอย่างไม่คุ้มค่าและขาดประสิทธิภาพ

(3) **ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ** โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาของชาติและเป็นกลไกสำคัญที่จะนำชาติเจริญก้าวหน้าฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการพัฒนา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้ความสำคัญกับการสร้างสำนึกในคุณธรรม

ความซื่อสัตย์สุจริตของคนในประเทศ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ซื่อสัตย์ มีสติ ปัญญา และมีความรอบคอบในการปฏิบัติงาน เพื่อพร้อมในการปฏิบัติงานรับใช้ประชาชนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงรอบด้านทั้งจากปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอก

จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีหลักการที่เน้นความสมดุล ความเป็นกลาง ความพอประมาณและการเชื่อมโยงให้เกิดความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการ จึงสามารถประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิต ตลอดจนการพัฒนาในทุกระดับ คือระดับครอบครัว ชุมชน ธุรกิจ และถึงในระดับประเทศ รวมทั้งการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งในปัจจุบันยังคงมีจุดที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาหลายประการ ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบัน ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น โดยหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถนำมาผสมผสานกับแนวทางพัฒนาปัจจุบัน เพื่อช่วยลดความเสี่ยงโดยการนำมาเป็นแนวในการปรับปรุงวิธีการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการให้มีความเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในส่วนของภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายและดำเนินการสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ก็เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติงานของภาครัฐในการสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมได้มากขึ้น และเกิดผลที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

4.2.2 ประเภทของวิสาหกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่สามารถประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย มีความหลากหลาย และอาจแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม โดยกลุ่มแรก คือ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทางการเกษตร ซึ่งครอบคลุมอุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบด้านการเกษตร และสามารถผลิตสินค้าสำเร็จรูปด้วยตนเอง เช่น ไม้แปรรูป เฟอร์นิเจอร์ กลุ่มที่สอง ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีลักษณะการรับช่วงการผลิต เช่น อุตสาหกรรมเครื่องหนัง อโลหะ โลหะและชิ้นส่วน ที่มีการผลิตในชิ้นส่วนรับช่วงโดยชุมชน ในกลุ่มที่ 3 คือ การหัตถกรรม ซึ่งดำเนินการโดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ใช้ฝีมือซึ่งเป็นมรดกตกทอดในท้องถิ่น ซึ่งอาจอยู่ในรูปของอุตสาหกรรมชุมชน ที่ชุมชนหรือกลุ่มคนในพื้นที่ร่วมกันผลิต และดำเนินการ นอกจากนี้ ยังมีความหลากหลายในด้านของขนาดการลงทุน ประเภทของตลาด ระดับการใช้เทคโนโลยีและขนาดการจ้างงาน อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น ในด้านการตลาด บางอุตสาหกรรมจะมุ่งผลิตสินค้าสำหรับตลาดส่งออกเป็นหลัก ในขณะที่บางอุตสาหกรรมมีโอกาสทางการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ หรือในบางอุตสาหกรรมอาจเน้นเฉพาะตลาดในท้องถิ่นหรือตลาดภายในประเทศเท่านั้น เป็นต้น

แม้ว่าในกลุ่มของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม จะมีความหลากหลายดังกล่าวข้างต้น แต่ความหลากหลายดังกล่าวก็ไม่น่าจะเป็นข้อจำกัด ในการ ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการ พัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม แม้ว่าบางกลุ่มของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมอาจมีลักษณะเฉพาะหรือมีข้อจำกัด ที่ทำให้ไม่สามารถประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเต็มที่ เช่น ธุรกิจอุตสาหกรรมที่เป็นบริษัทลูกของบริษัทข้ามชาติหรือผลิตเพื่อป้อนธุรกิจอุตสาหกรรมของบริษัทต่างชาติ อาจมีข้อจำกัดในการปรับปรุงวิธีการบริหารธุรกิจให้เป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากผู้ประกอบการอาจไม่สามารถตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจได้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการดังกล่าวจะสามารถใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เช่นกัน หากผู้ประกอบการสามารถผสมผสานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับสถานการณ์มากที่สุด

จากการพิจารณาในเบื้องต้นพบข้อสมมติฐานว่า อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในกลุ่มที่มีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและมุ่งขยายตลาดในท้องถิ่นเป็นหลัก เช่น อุตสาหกรรมในกลุ่มที่ใช้วัตถุดิบทางการเกษตรเป็นปัจจัยการผลิตหลัก และอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร เป็นต้น รวมไปถึงอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีในท้องถิ่นอย่างง่าย จะเป็นอุตสาหกรรมประเภทที่มีลักษณะในด้านการผลิตและการตลาดที่มีความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการ จึงน่าจะมีโอกาสในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ง่าย

4.3 แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถเลี้ยงตนเองได้และสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ ควบคู่กันไป นับเป็นเป้าหมายที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานการณ์ในปัจจุบัน คงจะต้องยอมรับว่าในช่วงที่ผ่านมา ธุรกิจโดยทั่วไปจะมุ่งเน้นการทำกำไรบนปัจจัยการผลิตที่ได้ลงทุนไป แต่บทเรียนในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้เห็นภาพชัดเจนว่า กำไรที่ธุรกิจจำนวนมากได้รับเป็นกำไรระยะสั้นที่ไม่มีความยั่งยืน หากการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ได้กำไรดังกล่าวก็ไม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มีเหตุผล พอประมาณและพอเพียง มีการลงทุนที่เกินตัว พึ่งพาทุนและเงินกู้จากต่างประเทศ โดยขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความเสี่ยงและปัจจัยภายนอกที่ไม่อาจควบคุมหรือคาดหมายได้อย่างถูกต้อง ในขณะที่มีการใช้เงินทุนอย่างไม่มีประสิทธิภาพต่อธุรกิจเท่าที่ควร ในขณะเดียวกันก็พบว่า มีธุรกิจจำนวนไม่น้อยที่เมื่อมีกำไรในระดับหนึ่งก็ได้หันมาเน้นการทำประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เช่น ในกรณีของสหกรณ์เลมอนฟาร์ม จำกัด เป็นต้น ดังนั้น ในที่นี้จึงพยายามที่จะวิเคราะห์แยกกลุ่มเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ธุรกิจเข้มแข็งสามารถเลี้ยงตัวเองได้ควบคู่ไปกับการทำประโยชน์แก่สังคมนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ อย่างรอบคอบ และใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจดำเนินธุรกิจควบคู่ไปด้วย ประเด็นสำคัญที่จำเป็นจะต้องนำมาพิจารณาในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมดังกล่าว ได้แก่

4.3.1. ด้านการผลิตและการแปรรูป

ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพิจารณาปรับปรุงการบริหารจัดการด้านการผลิตและการแปรรูปในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

(1) **ด้านการลงทุนในการผลิต** ควรพิจารณาการลงทุนให้อยู่ในขนาดที่เหมาะสมกับฐานะการเงินของตนเอง โดยพิจารณาจากการสะสมเงินออม หรือกำไรสะสมในช่วงที่ผ่านมาเป็นหลัก หากต้องการการลงทุนโดยการกู้ยืม ก็ควรเป็นการกู้ที่ไม่เกินความสามารถในการรับภาระหนี้หรือความสามารถในการรับภาระความเสี่ยงของตนและหุ้นส่วน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงแก่ธุรกิจ และลดความเสี่ยงในระยะยาว ในขณะที่เดียวกันอาจจะพิจารณาส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจจากชุมชน โดยการระดมเงินลงทุนจากผู้สนใจในชุมชน เพื่อร่วมกันลงทุนและร่วมกันบริหารจัดการให้เป็นธุรกิจของชุมชนเพื่อผลประโยชน์ของชุมชนในที่สุด อันจะเป็นการช่วยลดความเสี่ยงจากการใช้เงินลงทุนจากภายนอกหรือเงินกู้ของผู้ประกอบการอีกทางหนึ่ง และสร้างประสบการณ์ทางธุรกิจให้แก่ชุมชน

(2) **การพัฒนาธุรกิจและขยายกิจการ** ธุรกิจอุตสาหกรรมที่ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรดำเนินการขยายกิจการเพื่อเพิ่มกำไร เมื่อธุรกิจมีความมั่นคงพอสมควรแล้ว ไม่ควรขยายกิจการโดยพิจารณาจากโอกาสที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หรือเพื่อกำไรระยะสั้นที่ยั่งยืน ซึ่งจะทำให้เป็นการขยายกิจการอย่างผลิผลาม เพื่อรองรับความต้องการที่อาจเกิดขึ้นชั่วคราวหรือเพื่อผลกำไรในระยะสั้นจนเกิดความเสี่ยงที่อาจเกินกว่ากิจการจะรับได้ และเกิดปัญหาฐานะการเงินหรือสภาพคล่องในที่สุด ดังเช่นตัวอย่างที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ การพัฒนากิจการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงควรมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปเป็นขั้นเป็นตอน โดยเน้นความมั่นคงในแต่ละก้าว แม้ธุรกิจที่ขยายตัวโดยใช้เงินทุนจากต่างประเทศก็อาจตั้งอยู่บนหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยการใช้เงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ตัดสินใจผลิตด้วยความระมัดระวัง โดยมุ่งหวังกำไรที่ยั่งยืนในระยะยาวเช่นเดียวกับธุรกิจที่เป็นการระดมทุนจากชุมชน การขยายกิจการควรพิจารณาจากความพร้อมทั้งในด้านเงินทุน เทคโนโลยี และความต้องการของตลาด พร้อมกับความต้องการของชุมชน โดยการพัฒนาและขยายกิจการดังกล่าวต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมทั้งในด้านความเสี่ยงและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อสังคมอื่น ๆ

(3) **การสร้างเครือข่ายในการประกอบธุรกิจ** แม้ธุรกิจจะมีความจำเป็นต้องทำกำไรเพื่อให้เลี้ยงตัวเองได้ แต่ธุรกิจไม่จำเป็นที่จะมุ่งเน้นการแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นเพื่อประสบความสำเร็จในเชิงธุรกิจอย่างรวดเร็วเสมอไป ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถสร้างความเข้มแข็งและลดความเสี่ยงให้แก่กิจการ โดยการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจลักษณะเดียวกัน หรือธุรกิจที่เชื่อมโยงกัน โดยยึดหลักการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในด้านต่าง ๆ เช่น แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด เทคโนโลยีการผลิต ตลอดจนประสบการณ์ในเชิงธุรกิจ เป็นต้น รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับผู้ผลิตวัตถุดิบเพื่อสร้างความมั่นคงและความสม่ำเสมอให้ได้รับวัตถุดิบป้อนโรงงาน หรือเป็นเครือข่ายกับกลุ่มผู้บริโภค หรือธุรกิจอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นคงทางการตลาด และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เช่น การดำเนินธุรกิจในรูปแบบสหกรณ์ ซึ่งมีหลักในการดำเนินการที่เป็นการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย เกื้อกูลกันระหว่างสมาชิกและสามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่สมาชิกและชุมชนเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาต่อไป

(4) **การใช้ปัจจัยการผลิต** เพื่อลดความเสี่ยงในด้านการขาดแคลนปัจจัยการผลิต และเพื่อให้การผลิตสามารถดำเนินการได้เต็มกำลังการผลิตเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและทำกำไร ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียง โดยการใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตในท้องถิ่นให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม เนื่องจากมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการนำเข้าปัจจัยการผลิตจากต่างประเทศ เพราะนอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงในการขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิตแล้ว ยังช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่สังคมในท้องถิ่น เนื่องจากการพึ่งพาวัตถุดิบในท้องถิ่นรวมไปถึงวัตถุดิบในประเทศ จะเป็นการช่วยสร้างรายได้แก่คนในชุมชนและภายในประเทศ ลดการนำเข้าวัตถุดิบที่ไม่จำเป็น ซึ่งเป็นการป้องกันความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนจากการที่ต้องพึ่งพาตลาดต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ในประเด็นการยกระดับปัจจัยการผลิตในท้องถิ่นนั้น การใช้ระบบการคัดเกรดกำหนดมาตรฐาน และพัฒนาระบบข้อตกลง (Contract) ให้มีประสิทธิภาพ น่าจะเป็นทางออกที่เหมาะสมในเรื่องนี้

(5) **การใช้เทคโนโลยี** ควรเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (appropriate technology) กับกระบวนการผลิต และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ในการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ ควรสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยการฝึกอบรมแรงงานให้มีความเข้าใจเทคโนโลยีดังกล่าวอย่างถ่องแท้ และสามารถใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ และลดต้นทุนได้ในที่สุด ทางเลือกในการใช้เทคโนโลยีอีกทางหนึ่ง คือ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานในการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และไม่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ไม่สอดคล้องกับทักษะความรู้พื้นฐานของผู้ประกอบการมาใช้ โดยไม่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ไม่สอดคล้องกับสภาพวัตถุดิบในท้องถิ่น จนนำไปสู่การนำเข้าปัจจัยการผลิตโดยไม่จำเป็น

(6) **ทักษะของผู้ประกอบการในการทำธุรกิจและบริหารจัดการ** ผู้

ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมจำเป็นต้องเสริมสร้างประสบการณ์และทักษะในการพิจารณาตัดสินใจในขั้นตอนการผลิตอย่างรอบคอบ สามารถพิจารณาเชื่อมโยงการผลิต การจัดหาวัตถุดิบ การแปรรูปและการตลาดให้เป็นระบบในลักษณะที่พึ่งพากัน และสามารถผสมผสานความต้องการของชุมชนเข้ากับการดำเนินธุรกิจให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นระบบ และให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะของทั้งผู้ประกอบการและแรงงานเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งการเรียนรู้ประสบการณ์จากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง และนำมาขยายผลอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อความมั่นคงของกิจการในระยะยาว

4.3.2 ด้านการตลาด

(1) **การบริหารจัดการด้านการตลาด** ปัญหาการตลาดเป็นปัญหาสำคัญ

อันหนึ่งของการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในปัจจุบัน ที่สำคัญคือ การขาดข้อมูลทางการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดส่งออก ตลอดจนการหาช่องทางขยายตลาดทั้งภายในและตลาดส่งออก ดังนั้น ธุรกิจควรพยายามขยายการตลาดอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นเป็นตอน โดยอาศัยข้อมูลข่าวสารทางการตลาดจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐบาลและเอกชนที่เชื่อถือได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ การสร้างเครือข่ายทางการตลาดเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เสนอขายสินค้าได้อย่างกว้างในราคาเหมาะสมและคุณภาพที่แข่งขันได้อย่างมั่นคง เพื่อให้รักษาตลาดเอาไว้ได้

(2) **การให้ความสำคัญกับตลาดท้องถิ่นและตลาดภายในประเทศ**

สำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีทุนน้อยหรือเป็นอุตสาหกรรมของชุมชนในท้องถิ่น สามารถยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการผลิตเพื่อป้อนตลาดท้องถิ่นเป็นลำดับแรก เพื่อสนับสนุนความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นและค่อยขยายไปสู่ตลาดภายในประเทศ เนื่องจากเป็นตลาดที่มีความเสี่ยงค่อนข้างน้อยและมีความมั่นคงกว่า อย่างไรก็ตาม หากกิจการใดสามารถขยายไปยังตลาดต่างประเทศ หรือตลาดในกลุ่มของประเทศเพื่อนบ้าน ก็สามารถขยายการผลิตเพื่อขยายตลาดออกไปในระยะต่อไป แต่จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากตลาดดังกล่าวมีความเสี่ยงสูงกว่าตลาดภายในประเทศ โดยทั้งนี้จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลด้านการตลาดที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการขยายอย่างรอบคอบและเป็นขั้นตอน

4.3.3 บทบาทของภาครัฐในการพัฒนาการสร้างระบบภูมิคุ้มกันความไม่ยั่งยืนของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ภาครัฐจำเป็นต้องมีบทบาทเสริมในการขยายผลการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ให้สามารถสร้างภูมิคุ้มกันความไม่ยั่งยืนของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างมีระบบมากขึ้น โดยกำหนดแนวทางและมาตรการสนับสนุนให้ธุรกิจสามารถใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจได้อย่างเหมาะสม โดยแนวทางสนับสนุนสำคัญควรมีกรอบแนวทาง ดังนี้

(1) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถดำเนินการในการผลิต การตลาด การปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการธุรกิจอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งเพื่อทดแทนการนำเข้าและการส่งออกในตลาดโลก

(2) ให้ความสำคัญกับการสร้างตัวชี้วัด หรือสัญญาณเตือนในกรณีที่ธุรกิจดังกล่าวอาจดำเนินธุรกิจเป็นไปในทิศทางที่เสี่ยงเกินกว่าที่อาจจะรับได้

(3) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการลักษณะเดียวกันหรือเชื่อมโยงกัน รวมทั้งสร้างระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินธุรกิจยิ่งขึ้น และสร้างจิตสำนึกให้ผู้ประกอบการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการทำงานประสานกันเป็นทีม โดยผนึกกำลังกันทำธุรกิจ

(4) สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถการผลิตและการตลาดของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อมอย่างเพียงพอในคุณภาพและราคาที่เหมาะสม รวมทั้งให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง เช่น การสนับสนุนการตรวจสอบคุณภาพ สนับสนุนระบบไฟฟ้า น้ำประปาและการคมนาคมขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานเพื่อบำบัดของเสียจากการผลิต เพื่อให้ธุรกิจดำเนินการได้อย่างยั่งยืนไม่ส่งผลกระทบต่อคนในสังคม การปรับปรุงระบบตลาดทุกระดับ รวมทั้งตลาดกลางในท้องถิ่นให้เพียงพอ มีมาตรฐาน การสร้างระบบข้อมูลและสนับสนุนข้อมูลข่าวสารการผลิตการตลาดที่ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างระบบภูมิคุ้มกันความไม่ยั่งยืนของธุรกิจ

(5) สนับสนุนเงินทุนและช่วยลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม ตลอดจนการปรับใช้เทคโนโลยีจากต่างประเทศเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในแต่ละประเภท รวมทั้งการเพิ่มคุณภาพผลผลิต โดยให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมทั้งผู้

ประกอบการและแรงงาน เพื่อให้สามารถเพิ่มทักษะผลิตภาพในการผลิต และลดต้นทุนการผลิตรวมทั้งทักษะในการบริหารจัดการ การจัดระบบบัญชี เพื่อไม่เป็นข้อจำกัดในการหาเงินลงทุน

(6) สนับสนุนการผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นเทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสนับสนุนการฝึกอบรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม การเรียนรู้จากประสบการณ์ การวิจัยเสริมต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาถ่ายทอดให้ผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง

(7) สนับสนุนทุนและการระดมทุนเพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินการพัฒนาและขยายกิจการไปตามขั้นตอนที่มั่นคง ไม่มีความเสี่ยงจนเกินไป และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมทุนมีการฉีกกำลังกันบริหารงาน

(8) สนับสนุนการทำงานของสถาบันที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้ประกอบการมีการเพิ่มทักษะและปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำงาน ให้ทันต่อแนวโน้มของการแข่งขันการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคและมีความคิดและการปรับตัวที่ทันการณ์ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาที่ดีในการตัดสินใจของผู้ประกอบการ

4.3.4 เจ็อนไขของผูัประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ประกอบการเป็นหัวใจสำคัญในการประกอบธุรกิจทุกประเภท รวมทั้งในธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ต้องการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจ ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ผสมผสานปรัชญาเข้ากับกระบวนการผลิตการตลาดและการบริหารจัดการ ตลอดจนการตัดสินใจและการกำหนดเป้าหมายของธุรกิจไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายกำไรสูงสุด หรือเป้าหมายประโยชน์ต่อสังคมสูงสุด ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงเป็นปัจจัยหลักที่จะเป็นตัวกำหนดโอกาสในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ลักษณะหรือเงื่อนไขของผู้ประกอบการที่จะสามารถผสมผสานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจได้อย่างกลมกลืน ควรประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

(1) มีความรอบรู้ในธุรกิจที่ดำเนินการอยู่อย่างแท้จริง ทำให้สามารถตัดสินใจดำเนินการได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับลักษณะธุรกิจ

(2) มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล ไม่ตัดสินใจเพียงเพื่อผลประโยชน์เฉพาะหน้า แต่มองถึงความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว

(3) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้ประกอบการรายอื่นในลักษณะเป็น เครือข่าย เพื่อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่มุ่งแต่ประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว

(4) มีความสามารถในการปรับตัวและปรับกระบวนการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการได้อย่างมีเหตุมีผลตามสถานการณ์และเป็นระบบ

(5) มีความซื่อสัตย์และมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม

4.3.5 บทบาทขององค์กรภาคเอกชนในการสนับสนุนการประยุกต์ใช้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

นอกจากบทบาทของรัฐและบทบาทของผู้ประกอบการ ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว องค์กรภาคเอกชนก็เป็นอีกภาคส่วนของสังคมที่น่าจะสามารถสนับสนุนการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมได้ บทบาทขององค์กรเอกชนควรมีกรอบแนวทางดังนี้

(1) เป็นตัวกลางในการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการ ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตและการตลาด

(2) สนับสนุนให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็น ศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงคุณภาพสินค้าและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

(3) เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงผู้ประกอบการกับแหล่งปัจจัยการผลิต รวมทั้ง ตลาดของผลิตภัณฑ์ เพื่อสนับสนุนทางเลือกให้แก่ผู้ประกอบการ

(4) สนับสนุนการฝึกอบรมทักษะของทั้งผู้ประกอบการในการบริหารจัดการ ด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน การวางแผนธุรกิจ เป็นต้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการปรับตัว รวมทั้งสนับสนุนการ ฝึกอบรมแรงงานเพื่อเป็นพื้นฐานในการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของสินค้าจากอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม

5. สรุปและข้อสังเกต

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีพื้นฐานอยู่บนความพอเพียง พอประมาณอย่างมีเหตุผล และยึดหลักทางสายกลาง ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกระดับทั้งการดำเนินชีวิต การผลิต การกำหนดนโยบายของภาครัฐ สำหรับในกรณีของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นอีกประเภทของกิจกรรมที่สามารถประยุกต์ใช้แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยผสมผสานเข้ากับกระบวนการบริหารจัดการทั้งในด้านการผลิต การแปรรูปและการตลาด เพื่อให้ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต มีการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและเศรษฐกิจภายในประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ในขณะที่เดียวกันบทบาทของภาครัฐซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม จำเป็นจะต้องมีการปรับแนวทางและมาตรการสนับสนุนให้สอดคล้องกับกลุ่มของธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์ที่จะประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสนับสนุนการสร้างระบบคุ้มกันความไม่ยั่งยืนของธุรกิจในหลายแนวทาง เช่น การเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการ การสร้างตัวชี้วัดความเสี่ยง การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน ในขณะที่องค์กรเอกชนก็สามารถมีบทบาทในการสนับสนุนการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมได้ในหลายแนวทาง เช่น การเป็นตัวกลางในการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข่าวสารประกอบการตัดสินใจ เป็นต้น และที่สำคัญ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นหัวใจหลักของการบริหารจัดการธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม จำเป็นจะต้องมีแนวความคิดที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวิสัยทัศน์ ความมีจิตสำนึกต่อสังคมและความรอบรู้ในธุรกิจ และมีการตัดสินใจอย่างมีเหตุมีผล จึงจะสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจของตนเองให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึงความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

ตารางที่ 1
การจัดแบ่งกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมตามนิยามของหน่วยราชการ

ประเภทกิจการ	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม
กิจการผลิตสินค้า	ไม่เกิน 200 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
กิจการให้บริการ	ไม่เกิน 200 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 100 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 60 ล้านบาท	ไม่เกิน 30 ล้านบาท

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 2
การจัดแบ่งกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมตามนิยามของ ILO
โดยจำแนกตามภาคการผลิตและภาคการค้าและบริการ
ตารางแสดงการจำแนกตามภาคการผลิต

ชั้นธุรกิจ	การจ้างงาน (คน)	ทุนจดทะเบียน (บาท)	ผลการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2541	
			สถานประกอบการ (ราย)	จำนวนแรงงาน (%) ของการจ้างงาน ในภาคการผลิต
ขนาดใหญ่	200	50,000,000	173	1
ขนาดกลาง	50 - 199	8,000,000 - 50,000,000	3,091	5
ขนาดย่อม	5-49	500,001-8,000,000	35,225	20
ขนาดย่อย	1-4	<500,000	117,588	74

ที่มา : จากรายงานการศึกษาของ International Labour Organization (ILO) , October 26-27, 1999

ตารางแสดงการจำแนกตามภาคการค้าและบริการ

ชั้นธุรกิจ	การจ้างงาน (คน)	ทุนจดทะเบียน (บาท)	ผลการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2541	
			สถานประกอบการ (ราย)	จำนวนแรงงาน (%) ของการจ้างงานใน ภาคการผลิต
ขนาดใหญ่	100	มากกว่า 140,000,000	843	383,177
ขนาดกลาง	20 - 99	20,000,001- 140,000,000	4,468	164,438
ขนาดย่อม	5 - 19	1,000,001-20,000,000	49,817	406,044
ขนาดย่อย	1 - 4	1,000,000	455,600	911,200

ที่มา . จากรายงานการศึกษาของ International Labour Organization (ILO) , October 26-27, 1999

รายนามผู้จัดทำ

1	นายสันติ	บางอ้อ	รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2.	นายเกษมสันต์	จินตนาไส	กองโครงการเศรษฐกิจ
3.	นายธานินทร์	ผะเอม	กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน
4.	นางสาวลดาวัลย์	คำภา	กองโครงการเศรษฐกิจ
5.	นายอธิปัตย์	บำรุง	กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน
6.	นางสมพร	ทองสุกโชติ	กองโครงการเศรษฐกิจ
7	นางสาวชลินาท	ศุภมณี	กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน
8.	นางสาวสุดา	เหลื่องโรจนกุล	กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน
9.	นางสาวจิรประภา	สมแก้ว	กองโครงการเศรษฐกิจ
10.	นางสาวศศิธร	พลัดตเดช	กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน
11.	นายพงศ์กูร	วิรัตน์นันท์	กองโครงการเศรษฐกิจ
12	นายไพศาล	จตุรพิธพร	กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน
13	นายสุริยะ	ศรีเสาวคนธ์	กองโครงการเศรษฐกิจ
14.	นายอภิชัย	ชัยมังคละ	กองโครงการเศรษฐกิจ
15.	นายธีร์	สีอัมพรโรจน์	กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน

เอกสารอ้างอิง

1. วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2542. SMEs เสาหลักของอุตสาหกรรมผู้ชาติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)
2. บริษัทกลุ่มแอดวานซ์ รีเสิร์ช จำกัด. 2540. รายงานโครงการศึกษาสภาวะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. เอกสารนำเสนอในการประชุมคณะกรรมการกำกับโครงการศึกษาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. ที่กระทรวงอุตสาหกรรม จัดโดยสำนักงานนโยบายและแผนส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2540.
3. สำนักงานนโยบายและแผนส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2542. ร่างกรอบเบื้องต้นแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. เอกสารนำเสนอในการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. ที่กระทรวงอุตสาหกรรม. จัดโดยสำนักงานนโยบายและแผนส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2542.
4. Maurice Allal. 1999. Business development services for micro and small enterprises in Thailand. Working Paper 1. Micro and Small Enterprises (MSE) Development and Poverty Alleviation in Thailand Project, ILO/UNDP. THA/99/003. Thailand. International Labour Office (ILO).
5. Simon White. 1999. Creating an enabling environments for micro and small enterprises in Thailand. Working Paper 3. MSE Development and Poverty Alleviation in Thailand Project, ILO/UNDP. THA/99/003. Thailand. ILO.
6. Mark Paetkau. 1999. Financial support for micro and small enterprises in Thailand. Working Paper 4. MSE Development and Poverty Alleviation in Thailand Project. ILO/UNDP. THA/99/003. Thailand. ILO
7. Maitree Wasuntiwongse. 1999. Needs and characteristics of a sample of micro and small enterprises in Thailand Working Paper 5 MSE Development and Poverty Alleviation in Thailand Project. ILO/UNDP. THA/99/003. Thailand ILO.
8. Maurice Allal. 1999. Micro and small enterprises in Thailand · Definitions and contributions. Working Paper 6. MSE Development and Poverty Alleviation in Thailand Project. ILO/UNDP. THA/99/003. Thailand. ILO.

9. กระทรวงอุตสาหกรรม ร่วมกับศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542. โครงการวิจัยทัศนการณ์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในทศวรรษปี 2000. เอกสารประกอบการสัมมนาพลวัตอุตสาหกรรมไทยในโลกไร้พรมแดน โดยกระทรวงอุตสาหกรรมร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542.
10. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน). 2542. SMEs กับการพัฒนาที่ยั่งยืน. จัดทำโดยฝ่ายแผนงาน ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน).
11. สมชัย ดันดิธวัฒน์. 2542. พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมไทย. วารสารส่งเสริมการลงทุน. ปีที่ 10 (ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2542) : หน้า 18.
12. นฤตม์ เทอดสถีรศักดิ์. 2542. บทบาทของภาครัฐในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วารสารส่งเสริมการลงทุน. ปีที่ 10 (ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2542) : หน้า 28.
13. กาญจนา นพพันธ์, ศัลยา อักษรมัต, บุญสม สิทธิพงษ์. 2542. วิพากษ์ทางแก้ปัญหา SMEs กับการ สอดคล้อง แต่ไม่ปฏิเสธ. วารสารส่งเสริมการลงทุน. ปีที่ 10 (ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2542) : หน้า 35